

Aarhus d. 06-06-2022

Hørings svar vedr. Analyse af bredere børnefællesskaber

Indledningsvis vil vi rose Aarhus kommune for at undersøge praksis i forhold til den stadigt stigende mistrivsel blandt børn og unge. Det er et modigt skridt. Vi må konstatere, at analysen blotlægger et system, der ikke fungerer optimalt, og som har flere alvorlige fejl og mangler.

Vi forventer en reaktion fra byrådet. Ved budgetforhandlingerne skal der sikres flere ressourcer på almenområdet. Hvis ikke, må vi forvente en fortsat stigning af udgifter på specialområdet.

I indledningen til analyse af bredere børnefællesskaber adresseres det, at *"det er måden vi bedriver dagtilbud og skole, som skaber utilpassede og utilstrækkelige rammer for børn og unge på i udfordringer"*. Vi er enige. Vi mener dog også - ligesom lederne - at den måde, vi bedriver vores tilbud til børn og unge også er en medvirkende årsag til at vores børn og unge får stadig alvorligere udfordringer:

"71 procent af dagtilbuds-lederne, 54 procent af skolelederne og 88 procent af PPR's betjenende medarbejdere på, at manglende tid og ressourcer i det almene miljø er blandt de væsentligste årsager." (s. 25, "Fællesindsigter fra praksis").

Desværre ser vi ingen forslag i rapporten, som sikrer bedre rammevilkår i institutionerne. Som forældreorganisation appellerer vi til at holde fokus på at få skabt langsigtede løsninger ud fra et gedigent forebyggelsesperspektiv både på almenområdet og på specialområdet. Samtidig skal vi selvfølgelig løse det akutte behov for hjælp nu og her ved at opgradere PPR.

Psykolog Rikke Yde Tordrup (som er inddraget i Aarhus kommunes udvikling af nyt dialogværktøj i DT) skriver: *"Hvis barnet ikke får nærvær og ikke vænner sig til at kunne søge støtte hos de voksne, har det store konsekvenser for barnets selvregulering, opmærksomheds-evne og lyst til at være sammen med andre [...] Som psykolog møder jeg flere og flere børn og unge med stress og angst. De har vanskeligt ved at regulere sig selv til ro og være sammen med andre mennesker. Bedre normeringer i daginstitutionerne er afgørende for at forebygge udviklingen."* (Debatindlæg, Information 11. marts 2019 d. Link: <https://lk.dk/otoidn>)

Når vi ser børn, som har svært ved at indgå i fællesskaber, larmer, mistrives etc. så bør vi straks rette vores opmærksomhed på normeringen i vores dagtilbud. Samtidig skal vi selvfølgelig også holde fast i at tilstrækkelig med voksenkontakt også er nødvendig efter barnets 6. år.

Vi bakker op om at flytte fokus fra individ til system. Vi håber, det betyder en mere undersøgende tilgang til om vores institutioner er gode nok. Giver vi plads, tid, ro, nærvær og hyggelige stunder nok til vores børn og unge – er vi gode nok til at lytte? Er vi åbne, tilbyder vi hjælp og løsninger med afsæt i deres behov, eller tromler vi lige lovligt meget? Passer vi godt nok på medarbejderne?

Vi anerkender ønsket om bredere børnefællesskaber. Men vi skal huske, at fællesskabet ikke i sig selv skaber trivsel, læring og udvikling. Fællesskabet er også det, der kan udfordre mest. Det er fællesskabet, der kan ekskludere. Vi skal derfor ikke blot have bredere børnefællesskaber, vi skal have bedre, mere trygge og veltilpassede rammer for alle vores børn og unge.

Børnesynet i analysen er langt hen ad vejen fint, men har dog behov for justeringer:

”Børn er mere ens end forskellige” – jo, men alle børn er ikke ens og skal behandles forskelligt for at de behandles lige...

”Børn lærer og trives i fællesskaber” – jo, men kun hvis de er tilrettelagt ud fra den enkelte – ikke hvis det brede almenområde sætter rammen for alle med afsæt i tanken om at børn er mere ens end forskellige...

”Børn er ikke problemet. De viser problemet” – ja, og de får alvorlige problemer, hvis vi voksne ikke tilbyder den rette hjælp...

”Børn gør hvad de kan. Det er de voksne, der kan gøre noget andet” – ja præcis!

Kommentar til løsningsforslagene

INGEN af løsningsforslagene må afstedkomme en udhuling af økonomien på almenområdet.

I den aktuelle situation med mange børn og unge i udfordringer skal vi have et velfungerende PPR. Det er et første nødvendigt skridt på den korte bane. På den lange bane skal vi genoprette og forbedre rammevilkårene for alle børn og unge.

Det er akut nødvendigt at vi får bedre forhold for børn med vidtgående støttebehov. Vi kan ikke acceptere, at der er for få specialpladser i dagtilbud, lange ventelister og indslusning i almene tilbud, som ikke nødvendigvis har de rette kompetencer. Det skal der styr på, før der sættes nye tiltag i gang. Vi må insistere på, at byrådet sikrer driftsmidler til alle specialpladser. Vi kan ikke acceptere en underminering af minimunsnormeringer på almenområdet.

Vi undrer os over, at der er meget lidt fokus på opgaven i SFO i analysen. Det er vores overbevisning at mange mistrivselstendenser med f.eks. stigende ensomhed kan løses i fritidspædagogisk regi. Her er der mulighed for helt andre øvebaner og deltagelsesmuligheder end i undervisningsdelen. Det har vi én gang slået fast med den fritidspædagogiske vision.

Nest overordnet

Vi anerkender de gode resultater med tilbud som f.eks. Nest. Men vi er skeptiske over for den konsekvente udbredning af Nest, som beskrives blandt løsningsforslagene.

Louise Bøttcher DPU: ”*Selv om erfaringerne med Nest i Aarhus er gode, er det ikke sådan, at modellen uden videre kan bredes ud i alle tilbud til børn med autismespektrum-forstyrrelser. Louise Bøttcher fra DPU, Aarhus Universitet, minder om, at børnene er omhyggeligt håndplukket til projektet. “Man kan ikke sige, at nu har vi fundet løsningen eller den helt gængse model for, hvordan elever med autismespektrumforstyrrelser kan blive inkluderet i skoler. Det er en ganske særlig og meget velfungerende gruppe, de har fat i. Udvælgelseskriteriet er blandt andet, at børnene skal have et forventeligt normalt indlæringsniveau, hvilket et sted mellem en tredjedel og en fjerdedel af børn med autismespektrumforstyrrelse har. Et andet kriterium er, at børnene sprogligt skal være ret velfungerende. Mindre end halvdelen vil kunne leve op til det niveau. Det tager ikke glansen af løsningen, det er bare ikke en løsning for alle.”* Kilde: <https://ilk.dk/syrzjn>

Nest møder dagtilbud

Nest er en metode udviklet til 'autisme-venlig' skole, som også kan have potentiale i dagtilbudsregi. Vi ser dog ikke at der er evidens og forskningsmæssigt belæg for at udbrede Nest til *alle* dagtilbud. Vi foreslår, at ledelsen i de enkelte dagtilbud i samarbejde med bestyrelse og DT-leder kan søge midler til kompetenceløft i den retning, hvis de ser et behov for indførelse af Nest i dagtilbuddet. Vi må dog gøre opmærksom på, at den 'udgave' af Nest, som er i forslaget om Nest i dagtilbud, ikke er en uddannelse, som sikrer en egentlig handicapforståelse, men blot er en metode, der forventes at kunne bruges på alle. Hvis man tror at man kan sikre en specialpædagogisk viden som muliggør yderligere inklusion, så kan dette udrette mere skade end gavn (jf. Autismeforeningens hørings svar).

Vi vil fastholde metodefrihed, så institutionerne kan tilvælge den pædagogik, som passer til børnegruppen. Samtidig er det afgørende, at der er et fintmasket tilsyn som opdager, hvis institutionerne ikke arbejder inkluderende og at der på den baggrund foregår eksklusion af børn.

Vi appellerer til at man først og fremmest prioriterer minimumsnormeringer for alle børn, og at der er fokus på at sikre nok børnetid. Analysen af dagtilbuddenes økonomi angiver at årsagen til de problematiske 'tilstedeværingsnormeringer' skyldes fravær af personale (sygdom, orlov, kurser, efteruddannelse mv.). Når de 'skeletter', vi bygger vores dagtilbud op om, ikke er tilstrækkelig robuste, er der ikke ressourcer nok til at sende det samlede personale på kursus. Analysen angiver at flere af medarbejderne oplever ringe mulighed for at udfolde de allerede tilegnede pædagogiske ressourcer. Det vil udbredelsen af Nest ikke ændre på – måske tværtimod.

I arbejdet med at skabe trygge børnefællesskaber bør der prioriteres ressourcer til at nednormere vuggestuerne. Vi er gået fra 12 op til 14 børn pr. stue. Mindre gruppestørrelser vil give bedre mulighed for at rumme de mindste børn og sikre dem ro og nærvær.

Udbredelse af Nest på skoleområdet

Når en skole vælger at etablere Nest-klasser skal der også afsættes ressourcer til at SFO og klub får den nødvendige kompetenceudvikling, tilgang til egnede faciliteter etc. Vi bider her mærke i, at der ikke er afsat penge til frikøb af pædagoger ved indførelse af Nest, men kun til lærere (se s. 29). Det er selvsagt et problem, hvis man ønsker et tværfagligt samarbejde.

Af evalueringen fra 2019 fremgår følgende: *Fra analysen af NEST: "Indledningsvist har SFO strukturelt ikke haft samme deltagelsesbane ind i kompetence- og praksisforløbet trods skolepraksisfællesskabet. Dette skyldes bl.a. sen ansættelse og manglende deltagelse i kompetenceudvikling og møder samt at det oprindelige Nest program ikke omfatter fritidsdelen. I starten har dette haft en afsmittende virkning på PPR's mulighed for – og legitimitet til – at medudvikle SFO'en." ("Evaluering af Nest 2015-2019", PPR Aarhus)*

Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere i arbejdet med børn i udfordringer

Vi bakker i princippet altid op om praksisnært løft af kompetencer. Der er brug for tid til at reflektere over praksis og at få udbygget viden. Men hvis vi skal have fuldt udbytte heraf, så skal der ske et praksisnært løft af rammevilkår. Af analysen fremgår det, at det ikke kun er manglende kompetencer der udfordrer, men i høj grad tid til at omsætte allerede eksisterende viden. Derfor bør opkvalificering af medarbejdere og mere tid til indsatserne følges ad.

Vi er bekymrede for, at der laves specialfunktioner koblet til enkelte personer i dagtilbuddene, fordi de forstyrrer grundnormeringen på stuerne. Det ser vi f.eks. med sprogvejlederne, der bruges som 'konsulent' i hele dagtilbuddet. Specialfunktioner bør ikke indgå i grundnormeringen, og den ansatte bør ikke være tilknyttet den enkelte stue.

Når der står at forslaget kan gennemføres uden ressourcer, er der grund til at være skeptisk. Vi ved, at specialpædagoger er dyrere. Vi ved, at ansætter man ekstra resourcepersoner, så kan pengene hertil alene hentes fra budgettet til almen-personale.

PPR – tidligere indsats og tættere på praksis

Det er fornuftigt at skabe bedre mulighed for at PPR indgår i sam-praksis med lærere, pædagoger og forældre, og at vi flytter fokus til at understøtte gode fællesskaber frem for at lave indstillinger på enkelte børn, når tingene er gået galt. Det kræver flere medarbejdere med praksiserfaring.

Vi ser en tendens til at problemer, som kunne løses med adfærdsændringer, individualiseres og psykologiseres. Arbejdet med trivsel handler i høj grad om regulering af de professionelle adfærd og deres rammevilkår, så de i højere grad kan skabe trygge rammer om børnegruppen.

Faste tværfaglige teams og professionelle tovholdere for forældre

ÅFO bakker op om at der fremadrettet tildeles en tovholder til familierne i enkeltsager, og at der laves handlingsplaner fra en sags opstart.

Basisteamet bør organiseres i PPR, så det er et samlet sted, hvor der også er overblik over de samlede muligheder for hjælp (ydelseskatalog), som er gennemskeligt for både professionelle og forældre.

Vi opfordrer her til at den eksisterende tværfaglige enhed lukkes. Den har ikke den ønskede effekt og der bruges unødvendige ressourcer på denne, ressourcerne herfra kan anvendes til tovholdere.

Decentralisering af vidtgående støtteressourcer i dagtilbud, SFO og klub

ÅFO bakker ikke op om dette tiltag. Ressourcerne til specialområdet skal ikke usynliggøres i den decentrale ramme. De vidtgående støtteressourcer bør derfor fortsat ligge i den centrale ramme. Argumenterne imod dette forslag indgår i analysen, så vi forventer forslaget skrinlagt: *"Der skal dog også være en opmærksomhed på, at den faglige kvalitetssikring i PPR, som tildelingen af støtteressourcer pt. indebærer, i mindre grad vil ske, hvis midlerne i stedet decentraliseres. Derudover kan en de-centralisering af midlerne potentielt medføre situationer, hvor ressourcerne ikke tilfalder de børn, som reelt har brug for dem. Dette bør der være en opmærksomhed på, såfremt midlerne decentraliseres."*

Tiltaget vil usynliggøre hvor mange børn og unge der har brug for de vidtgående støtteressourcer. Vi vil miste overblikket over hvor børnene og de unge med brug for vidtgående støtteressourcer befinder sig. Vi kommer til at se en praksis, hvor man lokalt kan blive tvunget til at tage penge fra almenområdet, hvis pengene allerede er uddelt.

Dagtilbud: I dagtilbuddene vil forslaget betyde en udhuling af minimumsnormeringerne, hvis man får et barn og de lokale ressourcer allerede er anvendt. Det vil ramme alle børn.

Vi anser det for uordentligt, hvis den enkelte leder pålægges ansvaret for den lokale prioritering mellem børn med helt særlige ekstra behov, det ansvar skal ske ud fra en vurdering af specialister,

som er centralt placeret. Hvis man pålægger lederen dette ansvar, flytter man en potentiel konflikt med forældre ud i institutionerne. Vi anser det for afgørende, at det er forvaltningen der skal stå på mål for ressourcetildelingen – både når det er afslag og tilsagn.

Klub: Hvis støtteressourcer for klubber fremover tildeles efter en sociodemografisk model, hvor det at bo i et udsat boligområde sidestilles med handicap, vil det skabe en skævvridning, der rammer børn med handicap fra distrikter med færre udsatte boligområder.

Vi er bekymrede for at der vil ske et tab af kvalitet og ekspertise, hvis ressourcerne lægges ud til en samlet gruppe frem for at gå direkte til det enkelte barn eller den unge med det vidtgående behov. Ligesom på dagtilbudsområdet vil der ske en forrykning af samarbejdet mellem forældre og den lokale leder, da det vil være dennes opgave at give afslag og tilsagn på den særlige støtte. I dag ser vi fint samarbejde mellem forældre og ledere om at søge de særlige støttemidler.

Specialgrupper i alle dagtilbud

Vi bakker op om at der kan etableres specialgrupper i dagtilbud, men vi mener ikke, at der systematisk skal oprettes specialgrupper i alle dagtilbud. Der skal ske en lokal vurdering af behovet og i den rigtige balance mellem behov for specialgrupper og inklusionstankegangen.

Vi ønsker, at grupperne tildeles en egen økonomi, som sikrer de nødvendige indsatser og den nødvendige ekspertise, uden at det betyder en udhuling af økonomien i resten af dagtilbuddet. Vi ved, at når der mangler ressourcer til en special-indsats bliver den finansieret af almenområdet, fordi de udfordringer, man står med i specialafdelingen, er uoverskuelige og akutte. Men ud fra et forebyggelsesperspektiv er det uholdbart at udhule normeringerne på almenområdet.

Et andet opmærksomhedspunkt er, at når vi får minimumsnormeringer på institutionsniveau, så vil man med denne konstruktion meget nemt ende med at normeringen i specialgruppen trækker det samlede normeringstal op, selvom de fleste stuer/afdelinger ligger under det lovfastsatte niveau.

Samarbejde mellem skole og fritidstilbud

ÅFO finder forslaget positivt, men vi må slå fast, at hvis UngiAarhus skal løfte opgaver i skoletiden, så skal indsatserne købes af skolen. Det findes der allerede eksemplariske eksempler på.

Hvis man forventer at UngiAarhus selv finansierer nye indsatser, så må vi igen se en nedprioritering af almenområdet i byens fritids- og ungdomsklubber. Det vil være stik imod intentionen i den fritidspædagogiske vision, hvor vi tilkendegiver et ønske om at flere skal gå i klub, netop fordi vi tror på at den fritidspædagogiske indsats kan forebygge mistrivsel.

For os er det helt afgørende at der i klubberne er ressourcer nok til at man kan lave attraktive tilbud for almenområdet – også set i lyset af muligheden for at inkludere flere børn. Hvis vi gør klubberne til et sted for de udsatte og sårbare alene, så mister vi det brede dannelsesperspektiv og vi skaber ringere muligheder for positive identifikationsmuligheder og positive rollemodeller.

Her må vi igen minde om at med den længere skoledag, som fulgte af skolereformen, flyttede man 15. mio. kr. fra UngiAarhus ind i skolen. Nu er skoledagen blevet kortere, men pengene er ikke vendt tilbage til fritiden. Det betyder selvsagt, at ressourcerne er blevet smurt tyndere ud. Hvis man skal flytte yderligere ressourcer ind i skolen vil den uheldige tendens blive forstærket. Som det er i

dag er den såkaldte basis-tildeling ikke tilstrækkelig til at sikre en god grundnormering i byens klubtilbud. Det skal der i et forebyggelsesperspektiv laves om på.

Som et forslag til forbedring af det tværfaglige samarbejde om børn i udfordringer ønsker vi at langt flere skoler husker at invitere personale fra fritidsinstitutionerne med til diverse trivselsmøder og indsatser på skolen sammen med PPR. Vi hører lidt for ofte at det ikke sker.

Fysiske rum, der understøtter bredere børnefællesskaber

ÅFO går helt overordnet ind for at der kommer en børnemiljølovgivning, som sætter fokus på indeklima i alle institutioner.

Vi bakker naturligvis op om, at der skabes rum, som er velegnede til alle børne- og ungegrupper, og at der er en særlig opmærksomhed på at indrette rum, som understøtter specialpædagogiske indsatser i dag- og fritidstilbud og skole. Men samtidig skal vi have langt mere fokus på, at det fysiske indeklima påvirker alle børn og unge.

Vi minder om at Aarhus kommune afholdt en konference sammen med 'Rådet for grøn omstilling' på baggrund af en undersøgelse med alarmerende konklusioner: Dårlig luft, højt støjniveau og ringe lysforhold er nogle af de mest udbredte udfordringer for indeklimaet i daginstitutioner.

Det viser bl.a. et pilotstudie, som Det Økologiske Råd lavede i 2018-2019 i 20 daginstitutioner, som mundede ud i rapporten: "[Bedre indeklima i daginstitutioner](#)". Indeklimaet er generelt udfordret af mange børn med høj fysisk aktivitet på lidt plads. Desuden kan der være problemer med støv, partikler fra madlavning og bål samt kemiske stoffer som ftalater og flammehæmmere fra tøj, madrasser og lignende. Sådan en cocktail kan resultere i hovedpine og koncentrationsbesvær og i nogle tilfælde høreproblemer." <https://www.indeklimaportalen.dk/>

Anne Ernst Grøndal, formand for Århus Forældreorganisation